
KOBELA TAMARA

A SZÜLŐK ÉRTÉKRENDSZERÉNEK KAPCSOLÓDÁSA AZ ISKOLAI TESTNEVELÉSHEZ THE VALUE SYSTEM OF PARENTS IN CONNECTION WITH PHYSICAL EDUCATION IN SCHOOLS

Absztrakt

Aktív sportolóként, majd jövőendő testnevelő tanárként érdekel az, hogy a sport szeretete kihat-e a testnevelésórán tanúsított tanulói aktivitásra. Ugyanakkor a sport szeretete jórészt a családból ered, ahogyan a tanárok megítélése is alakul a családban. Kutatásom célja annak megismerése, hogy a szülő tanárról alkotott véleménye, a szülők sporthoz, testneveléshez kapcsolódó értékrendszere hogyan befolyásolja a gyerekek testnevelésőrai aktivitását a középiskolában. Az adatfelvételt és a kutatás módszerét tekintve ez egy nem véletlenszerű mintavételen alapuló kérdőíves lekérdézés volt egy állami fenntartású iskolában. A kutatásban a középiskolás diákok és szüleik véleményét kérdezem önkéntlős, zárt kérdéseket tartalmazó kérdőív segítségével. A válaszadás önkéntes és anonim volt. A mintaválasztás önkényes, nem véletlenszerű. A kérdőívek feldolgozása során leíró statisztikát használtam. A kérdőívben találhatóak szociodemográfiai adatok. Szerepelnek benne attitűdkérdések. A tanárokról alkotott vélemény is, illetve a testneveléssel kapcsolatos elvárások is megjelennek a kérdőívben. A kérdőívet 53 diák és 51 szülő töltötte ki.

Az eredmények tekintetében kimagasló eltérések nem születtek – kivéve a testnevelésóra fontosságánál. A szülők fontosabbnak ítélték meg a testnevelésóra meglétét, mint a diákok. Elmondható az, hogy a szülők véleménye befolyásolja a gyerekek véleményét mind a sporttal kapcsolatban, mind a testnevelő megítélésével kapcsolatban, és ez befolyással bír a testnevelésőrai aktivitásukra. Generációs különbségeket figyelhetünk meg a kitöltött kérdőívek alapján. Úgy gondolom, hogy kiemelésre érdemes, hogy a média hatása megerősödött a fiatalabb generációk körében.

Kulcsszavak: sport, szülők értékrendszere, iskolai testnevelés, középiskola

Abstract

As a professional athlete and as a teacher in the future, I am interested in how the admiration of sport influences students' activity and participation in PE lessons at schools. At the same time, the interest in sports and the way teachers are judged originates from the students' families. The purpose of my research is to get a better view on how the parents' opinion about the teachers, the parents' attitude and value system towards sports affect the pupils' activity in PE lessons in high schools. During my research in order to get the necessary data and information I used a not random questionnaire in a high school maintained by the government. The questionnaire consisted of closed questions, was completed by high school students and their parents, ought to have been completed by each person by oneself and was anonym. During the processing of the data I used descriptive statistics. In the questionnaire socio-demographic data, questions in connection with attitude, and the opinions created about teachers, and the expectations in connection with Physical Education were included. The questionnaire was completed by 53 student and 51 parent. With regard to the results: there were no grand differences, except in the case of the PE lessons importance. Parents consider PE lessons more important than students. It is clear that the parents' opinion about the teachers can have an effect on the opinion of their children and it can affect their participation and activity in sport lessons. Many differences can be noticed between the different generations in the completed questionnaires. I believe, that the influence of the media has grown and strengthened in the life of younger generations.

Keywords: sport, value system of parents, PE, Physical Education, High school

Bevezetés

Aktív sportolóként, majd jövőendő testnevelő tanárként érdekel az, hogy a sport szeretete kihat-e a testnevelésórán tanúsított tanulói aktivitásra. Saját tapasztalatom szerint igen. Ugyanakkor a sport szeretete jórészt a családból ered, ahogyan a tanárok megítélése is alakul a családban. Kutatásom során lényegében arra a kérdésre kerestem a választ, hogy a tanár-diák kapcsolatot mennyire tudja befolyásolni a szülők otthon alkotott véleménye a tanárokról és a sportról. Volt általános iskolai és gimnáziumi tanárim bátorítottak erre a témára, ugyanis ők is érdekesnek gondolják azt, hogy hogyan befolyásolja a gyereket az, ahogy a szülő vélekedik a tanárokról. A tanárok megítélésén túl a szülői értékrendszer másik fontos eleme az, ahogyan a szülők a verseny- és szabadidősporthoz viszonyulnak (Bognár és mtsi., 2006). A két elem hatással van az iskolai testnevelés eredményeire. A szülői hatás közvetlenül a tanulók órai aktivitásában és egészségtudatos szokásrendszerében mutatkozhat meg.

A tanári foglalkozás megítélése manapság nem feltétlenül jó, ha a tanári tekintély csökkenését tartjuk szem előtt. A szakirodalomban erről szóló beszámolókat olvashatunk. A szülők és a gyerekek szokásai, értékei, jogai a rendszerváltás után kiszélesedtek. Ez hozzájárulhatott a pedagógusszakma csökkenő tekintélyéhez, ahogyan erre Sallai Éva és Szekszárdi Júlia (2000) rámutattak. Ez a hétköznapi életben azt jelenti, hogy a testnevelő tanár pozíciójából adódó tekintélye nem lesz elég arra, hogy a tanulókat aktivizálja oly módon, hogy a szülői támogatást is maga mögött tudja. Hogyan lehet jobb a tanár megítélése? Hogyan tudja a tanulói aktivitást fokozni? A választ ugyancsak szakirodalomból tudom. Vagyis azt, hogy igazán eredményes oktatás csak ott zajlik, ahol a szülő és a tanár együtt tud működni, együtt tudják támogatni a gyermek fejlődését. (N. Kollár-Szabó 2004; Szemerszki 2015) Ez az együttműködés viszont könnyebbnek ígérkezik, ha a testnevelőt pozitívan ítélik meg, és a testnevelést, sportot fontosnak tartják a szülők.

Célkitűzések

Kutatásom célja annak megismerése, hogy a szülő tanárról alkotott véleménye, a szülők sporthoz, testneveléshez kapcsolódó értékrendszere hogyan befolyásolja a gyerekek testnevelésórai aktivitását a középiskolában.

Fő kutatási kérdések:

1. Mennyire befolyásolja a gyerek testnevelésórai aktivitását a szülő testneveléssel, testnevelésórával, illetve sporttal kapcsolatos attitűdje?
2. Mennyire befolyásolja a gyerek testnevelésórai aktivitását a testnevelő tanár személyének szülői megítélése?

Hipotézisek:

1. Ahol a sportot fontosnak tartják a szülők, ahol pozitívan ítélik meg a testnevelésórát, ott a tanuló jobban is szereti a testnevelésórát, aktívabb azon.
2. A tanuló testnevelésórai aktivitása magasabb, ha a szülő pozitív megítéléssel rendelkezik a testnevelő személyére vonatkozóan.
3. Számottevő nemi és életkorbeli különbségek mutathatóak ki a kérdésekben.

Anyag és módszerek

Az adatfelvételt és a kutatás módszerét tekintve ez egy nem véletlenszerű mintavételen alapuló kérdőíves lekérdezés volt egy állami fenntartású iskolában. Az intézmény tanulói és szülei alkották a vizsgált populációt. Az önkényes mintavétel mellett szólt a minta viszonylag könnyű kialakítása és az, hogy az előkutatás tapasztalatai alapján a populáció reprezentálásához több idő és több technikai segítség is kellett volna. Ennek hiányában és a lehetőségeknek megfelelően főként egy kilencedik évfolyamos osztály diákjai és szülei alkotják a mintát. Pontosabban a diák és a szülői mintát. Fontos volt a kutatásban, hogy a szülők és a diákok válaszait össze tudjam kötni. Ezt az előkutatásban, ahol tizenegyedikeseket kérdeztem, nem sikerült megoldanom. Most viszont pedagógusi segítséggel igen. Viszont a 11. osztályos tanulói vélemények egyes kérdések esetében összehasonlíthatók a 9. osztályosokéval, ezt később bemutatom. (1. táblázat)

		összesen	9. évfolyam	11. évfolyam
tanuló	fiú	53	16	9
	lány		17	11
szülő		51	31	20

1. táblázat: A minta bemutatása (fő)

A vizsgálatban a tanulók és az ő szülei számára készítettem kérdőívet. A kérdőívek feldolgozása során leíró statisztikát használtam. Eredményeimet a következő fejezetben mutatom be.

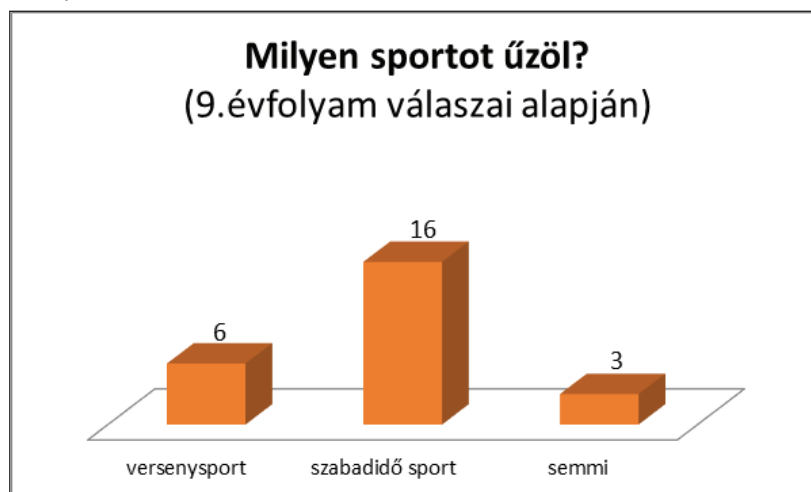
A kérdőívben találhatóak szociodemográfiai adatok, mint például a kitöltő neme, születési dátuma, iskolai végzettsége. Szerepelnek benne olyan kérdések is, amelyek a sporthoz való viszonyulásra kérdeznek rá. Ezek attitűdkérdések. A tanárokról alkotott vélemény is megjelenik, tehát a testnevelő tanár megítéléséről is vannak kérdések. A testneveléssel kapcsolatos elvárások is megjelennek a kérdőívben, de lényegében főleg attitűdkérdésekből áll. Példának okáért: Mennyire szeret sportolni? Mennyire tekinti fontosnak a testnevelést?

A kérdőívet első körben (az előtanulmányban) 20 diákkal és 20 szülővel töltem ki, de nem tudtam, hogy melyik szülői kérdőívhez melyik gyerek által kitöltött kérdőív tartozik. Viszont az új kérdőíveknél, amelyek később kiosztásra kerültek, már tudni, hogy amelyik szülő kitöltötte a szülőknek szóló kérdőívet, biztosan az ő gyereke töltötte ki a gyerekeknek szóló kérdőívet. Ugyanúgy anonim módon történt a kérdőívek kitöltése, de össze voltak tűzve a kérdőívek, egy szülőknek szóló és egy gyerekeknek szóló.

Eredmények

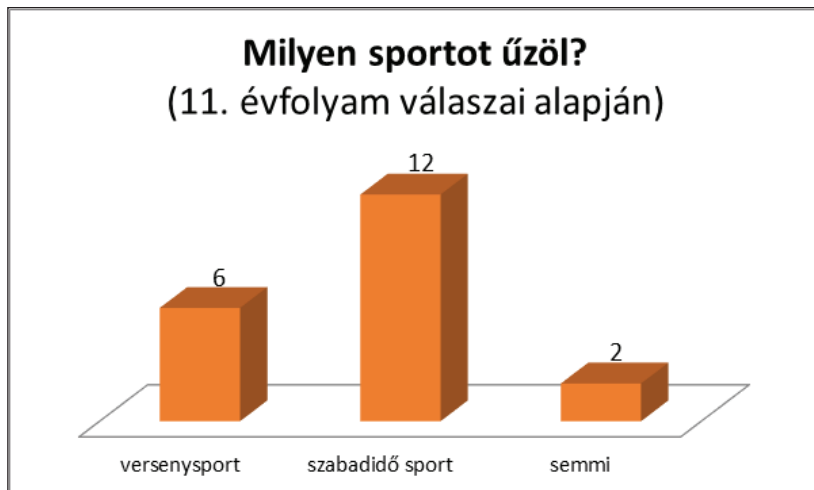
Ki motivál a sportban? – ezzel a kérdéssel kapcsolatban a 11. évfolyamosok válaszai, illetve az ő szüleinek válaszai alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a fiatalokat sokkal jobban befolyásolja manapság a média, mint a szülőket. A szülőket javarészt a testnevelő tanárok, a barátok és a szülők motiválták a sportolási szokásaikban. Ebből következtethetünk arra, hogy manapság a médiának sokkal nagyobb szerepe van.

A 9. évfolyamos tanulóknak feltettem egy olyan kérdést, hogy milyen sportot űznek. Három válaszlehetőségük volt. Az első a versenysport, a második a szabadidősport és a harmadik, hogy semmilyen sportot nem űznek. A válaszok alapján arra következtethetünk, hogy a 33 fős osztály tanulói közül hatan versenysportolók, tizenhatan csak szabadidős sportokat űznek, és hárman egyáltalán nem sportolnak semmit sem.

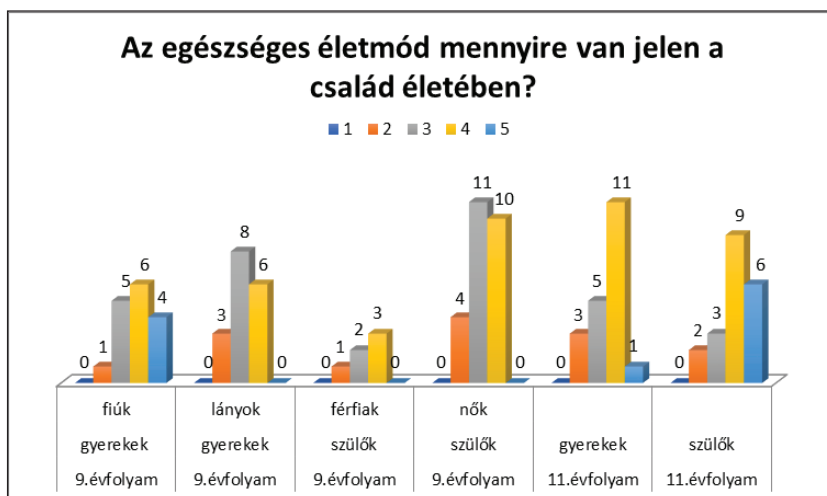
1. ábra: Milyen sportot űzöl?

Ugyanezt a kérdést megválaszolták a 11. osztályos tanulók is. Az ő válaszaik alapján hasonló következtetéseket szűrhetünk le. Még hozzá azt, hogy a 20 tanuló közül hatan versenysportolók, tizenketten a szabadidősportokat helyezik előtérbe, és ketten egyáltalán nem sportolnak semmit. Tehát a két évfolyam tanulóit összevetve a nem sportolók vannak a legkevesebben, a versenysportolók vannak a második helyen, és a szabadidősportot preferáló tanulókból van a legtöbb.

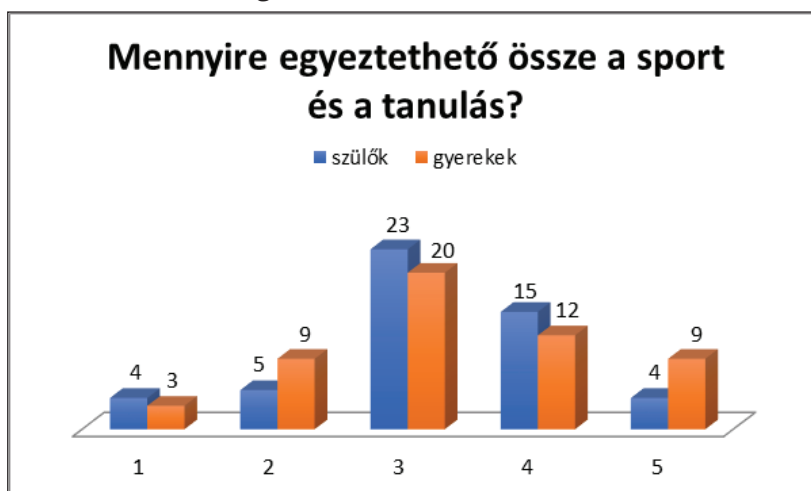
2. ábra: Milyen sportot űzöl?

A következő kérdésem az volt, hogy az egészséges életmód mennyire van jelen a család életében. Erre a kérdésre a 9., illetve a 11. évfolyamos diákok és szüleik is egyaránt válaszoltak. Annyi különbséggel, hogy a 9. osztályos tanulóknál és a szüleiknél még a nemek tekintetében is külön tudjuk választani az eredményeket. Itt is egy 5-ös skálán választhattak. Az egyes jelentette azt, hogy egyáltalán nincs jelen az egészséges életmód a család életében, és az ötös jelentette azt, hogy teljes mértékben jelen van. Láthatjuk az ábrán is, hogy a 9. évfolyamos tanulók szülei közül sem a nők, sem a férfiak nem választották az 5-ös lehetőséget erre a kérdésre. Ezzel ellentétben a 11. évfolyamos diákok szülei közül a 20 főből hatan vélekedtek úgy, hogy teljes mértékben fontos számukra az egészséges életmód. Érdekes megfigyelni azt is, hogy a fiatalok miként vélekedtek. Például a 9. évfolyamos fiúk négy tagja is azt karikázta be, hogy az ő családjukban teljes mértékben jelen van az egészséges életmód. Persze itt elgondolkodhatunk azon is, hogy kinek mit jelent az egészséges életmód. Valószínűleg mást jelent egy szülőnek és egy gyereknek ez a fogalom.

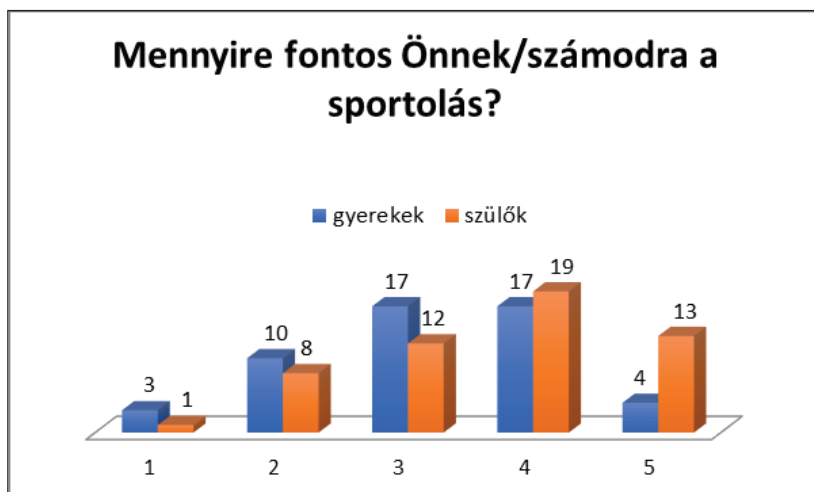
3. ábra: Az egészséges életmód megléte

Mennyire egyeztethető össze a sport és a tanulás? Ennél a kérdésnél az összes szülő és gyerek véleményét összevetettem, azaz mind a 9., mind a 11. évfolyamos gyerekek és szüleik általi válaszok alapján készült el a diagram. Egytől ötig osztályozhatták ezt a kérdést is a kitöltők. Az egyest jelölték azok, akik szerint egyáltalán nem fér meg a sport mellett a tanulás, az ötöst jelölték meg azok, akik szerint teljes mértékben megfér egymás mellett ez a két dolog. Láthatjuk, hogy a szülők is, és a diákok is a 3-as osztályzatot választották a leggyakrabban, ez a válasz semlegesnek mondható.

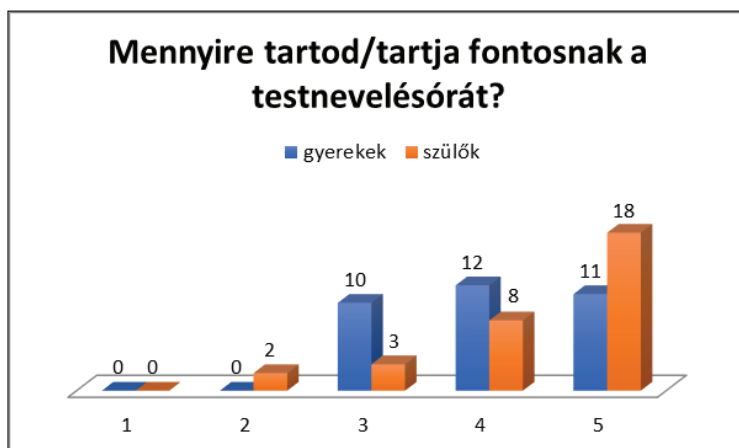
4. ábra: A sport és a tanulás összeegyeztethetősége

A következő kérdést 51 szülő és 53 gyerek válaszolta meg. Ugyancsak egy ötös skálán választhattak a kitöltők. Az eredmények alapján azt szűrhetjük le, hogy a 2-es, 3-as, 4-es lehetőséget választotta a legtöbb diák és szülő. Kimagasló eltérés az 5-ös osztályzatnál található, amit azok jelöltek meg, akiknek teljes mértékben fontos a sportolás. Ezt a válaszlehetőséget feltűnően több szülő választotta, mint diák.

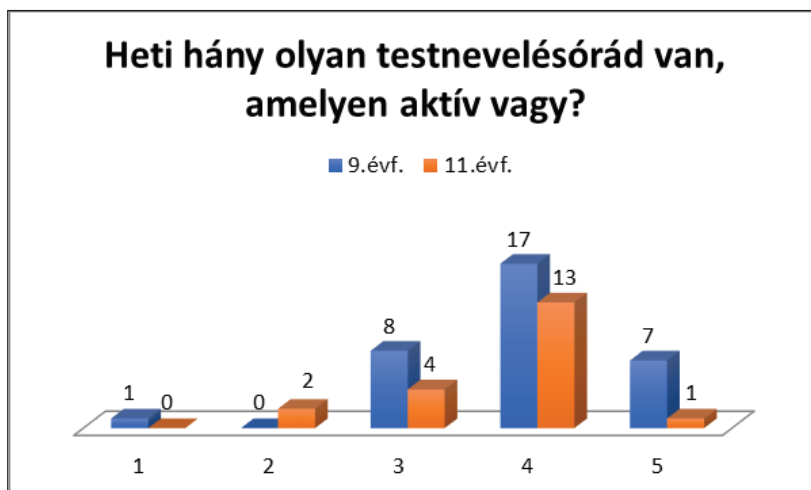
5. ábra: A sport fontossága

A következő kérdésnél arra voltam kíváncsi, hogy mennyire tartják fontosnak a szülők és a diákok a testnevelésórát. Ugyancsak egytől ötig terjedő skálán karikázhatták be a kitöltők a számukra legszimpatikusabb lehetőséget. Ez a diagram a 9. évfolyamosok válaszai alapján készült el. Megfigyelhetjük, hogy a szülők fontosabbnak tartják, mint a gyerekek.

6. ábra: A testnevelésóra fontossága

Heti hány olyan testnevelésórád van, amelyen aktív vagy? – tettem fel a kérdést a gyerekek kérdőívében. A válaszok alapján leszűrhető, hogy a gyerekek többsége a négyes válaszlehetőséget karikázta be. Azaz az órák legnagyobb részében aktívak. De fontos figyelembe venni, hogy ez csak az ő saját véleményük. A testnevelő tanárunk lehet, hogy másképpen vélekedne erről a kérdésről.

7. ábra: Aktív testnevelésórák száma

Milyen pedagógusnak ítéli meg gyermeke testnevelőjét? Ezt a kérdést a 9. évfolyamos szülőknek tettem fel, elég egyöntetű válaszok születtek. A testnevelő tanárt egy ötös skálán osztályozhatták. Értelemszerűen az egyes jelenti a legrosszabbat, az ötös pedig a legjobbat. A legtöbb válasz szerint teljes mértékben meg vannak elégedve a testnevelő tanár munkájával. Mind az apukák, mind az anyukák által kitöltött kérdőívek alapján elmondható ez.

8. ábra: A pedagógus megítélése

Megbeszélés, következtetés

A kutatásom fő eredménye, hogy a szülők és gyermekek véleménye és tapasztalata alig különbözik egymástól. A szakirodalom által bemutatott nemi különbségek jelen dolgozatban is igazolhatóak. Eszerint a lányok főleg az egészséges, egészségtudatosságot. A 9-es és a 11. évfolyamos diákok között különbség nem volt. Fontos eredmény, hogy mind a gyerekek, mind a szülők fontosnak tartják a testnevelésórát, és a testnevelő tanár megítélése mind a kettőnél pozitív. A hipotézisek igazolásával kapcsolatban elmondható, hogy igenis számít a szülők értékrendszere, illetve az, hogy a szülőnek milyen véleménye van a sportról, a testnevelésről, a testnevelő tanárról. A kérdőívek eredményei alapján elmondható, hogy a szülők és a gyerekek hasonló arányban tartják fontosnak a sportot. A gyerekek aktivitása is magas, legalábbis a saját elmondásuk szerint. Viszont a testnevelésórát fontosabbnak tartják a szülők, mint a diákok. Hipotézis volt az is, hogy a tanuló testnevelésórai aktivitása magasabb, ha a szülő pozitív megítéléssel rendelkezik a testnevelő személyére vonatkozóan. Ez a hipotézis beigazolódt, ugyanis a szülők többsége ötös osztályzatot adott a gyermeke testnevelő tanárának a munkájára, és a gyerekek többsége aktívan vesz részt az órákon a válaszok alapján. A harmadik hipotézisünket az eredmények nem igazolták, nem volt kimutatható különbség a kilencedikesek és a tizenegyedikesek között, illetve a fiú és a lány tanulók válaszai között.

Konklúzió

Generációs különbségeket megfigyelhetünk a kitöltött kérdőívek alapján. Úgy gondolom, hogy kiemelésre érdemes, hogy a média hatása megerősödött a fiatalabb generációk körében. Fontos teendőnek tartom, hogy a sportolóknak jobban kell motiválnia a diákokat. A kutatás pontosításainak következtében, azaz hogy több csoport válaszaire tettem szert, különbséget tehattünk a különböző évfolyamok válaszai között. Úgy gondolom, hogy a tanár megítélése teljes mértékben függ a tanár személyétől is. A szülő és a tanár közötti együttműködés elengedhetetlen, ha a lehető legtöbbet szeretnénk kihozni a tanulókból. Az együttműködésért pedig mi, testnevelők, pedagógusok is tehetünk. Például olyan sportnapok szervezésével, amelyen szülők és diákok egyaránt részt vehetnek. Sportolhatnak, versenyezhetnek, főzhetnek, és számos játékkal színesíthetnek meg egy-egy olyan napot, amely után szorosabb lesz a kapcsolat a tanár és a szülő, illetve a tanár és a diák között.

Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akik segítettek a munkámat, először is dr. Bognár József tanár úrnak, aki addig biztatott és támogatott, míg sikeresen elindultam a versenyen. Mellette a szakmai felkészülésben dr. Mogyorósi Zsolt tanár úr volt az, aki segítségemre volt, és számos ötletet adott a jobbnál jobb kutatási területek kiválasztásához. Ez a dolgozat természetesen nem sikerült volna a Damjanich János Gimnázium kitöltői nélkül, ahol az ottani testnevelés oktató, Balogh Piroska egyengette az utamat.

Felhasznált irodalom

- Bognár J., Trzaskoma-Bicsérdy G., Révész L., Géczi G. (2006): A szülők szerepe a sporttehetség-gondozásban. *Kalokagathia*, 44:(1-2.) 86–95.
- N. Kollár Katalin, Szabó Éva (2004): Pszichológia pedagógusoknak. Osiris Kiadó, Budapest.
- Sallai Éva, Szekszárdi Júlia (2000): Az iskolai nevelés, az osztályfőnöki munka. Változások az iskola belső világában. [elektronikus dokumentum] [2018. november 15.] <URL: <http://ofi.hu/az-iskolai-neveles-az-osztalyfonoki-munka>
- Szemerszki Mariann (szerk.) (2015): Hátrányos helyzet és iskolai eredményesség. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest.